

FACT SHEET OVERSVØMMELSE

Årsag

Oversvømmelser er blandt de mest hyppige og omkostningsfulde naturkatastrofer. Hvert år dør i gennemsnit 20.000 mennesker som følge af oversvømmelser, og 75 millioner mennesker bliver påvirket på anden vis, såsom tab af indtægt og ødelagte hjem.

Nogle steder i verden, som blandt andet i Asien eller det sydlige Afrika forekommer oversvømmelserne stort set hvert år, da regntiden får vandstanden i floderne til at stige. I Europa er oversvømmelserne ofte forårsaget af ekstreme skybrud og stormfloder. Et skybrud er et regnskyl, hvor der på kort tid falder en stor mængde nedbør - 15 mm eller mere på under 30 minutter. En stormflod er en oversvømmelse forårsaget af, at en storm under højvande presser store vandmasser ind over land. I Europa er intensiteten i skybrud steget med 20 - 40 pct. i de seneste årtier.

Eksperter mener, at den globale opvarmning er årsag til flere skybrud, stigning i verdenshavene, flere storme og orkaner, og derfor også flere og voldsommere oversvømmelser. Fx er der i dag flere oversvømmelser i Danmark, end der var for bare 10 år siden.

Oversvømmelser forekommer oftest på en af følgende tre måder:

1. Floder, søer eller vandløb går over sine breder:

Den hyppigste årsag til, at floder eller vandløb går over deres bredder, er kraftig regn, en bristet dæmning/dige, hurtigt nedsmeltning af is eller sne.

2. Flash floods:

Pludselig opstået, voldsom oversvømmelse efter kraftig regn. De fleste flash floods opstår, når en kraftig mængde nedbør falder i et område, hvorefter vandet med stor hastighed kanaliseres gennem vandløb eller smalle kløfter. Flash floods adskiller sig fra en almindelig oversvømmelse ved at tage mindre end seks timer at udvikle sig.

3. Oversvømmelse ved kysten:

Sker typisk i forbindelse med tropiske orkaner, tsunamier, eller kraftige storme/orkaner.

Følgevirksomheder (secondary hazards)

- Jordskred.
- Stensked.
- Saltvandsforurening af afgrøder, jord og vandforsyning (særligt ved tropiske orkaner og tsunamier).
- Sygdomme og/eller epidemier.
- Udsættelse for kemisk affald.

Effekt

De fleste oversvømmelser udvikles over flere timer eller endda dage, og giver beboerne rigelig tid til at forberede sig eller evakuere. Undtagelsen er flash floods og tsunami-relaterede oversvømmelser, der genereres hurtigt og med ringe varsel. Disse pludselige oversvømmelser kan være ekstremt farlige og medfører store skader.

Skaderne sker som følge af, at store mængder vand strømmer igennem landet, og river alting med sig, eller ved at vandet bliver liggende og forårsager vandskader på infrastrukturen, bygninger og marker. Antallet af dræbte er ofte højere ved fx jordskælv end ved oversvømmelser, men antallet af berørte mennesker er som regel større.

Oversvømmelse i Pakistan 2010

Mulige konsekvenser

Menneskelige faktorer udgør en væsentlig betydning i forhold til oversvømmelse og deres konsekvenser. Storbyer samt boliger er i de fleste lande placeret nær kysten, hvor de er allermest udsatte/sårbare. Faktisk er 65 procent af alle storbyer placeret nær kysten, hvilket resulterer i en relativ høj sårbarhed. En speciel sårbar gruppe er de fattige mennesker. De fattige bor oftest på skrånninger og i lavliggende områder, hvilket gør dem ekstra udsatte i forhold til oversvømmelser og jordskred.

Ligeledes er afskovning nær bebo-

elsesområder og landbrugsarealer blevet et stigende problem i forhold til oversvømmelsernes omfang og konsekvens. Ved afskovning opnår man et hurtigere afløb af regnvandet, idet træerødder og planter ikke længere kan optage vandet. Samme problem findes i byer med store asfalterede områder og ringe kloakering.

Generelt afhænger konsekvensen af den specifikke kontekst herunder hastigheden af vandtilstrømningen, mulighed for evakuering, lokale byggestandarde, klimaforhold og byer/boligernes placering.

Sundhed:

- Død som følge af drukning.
- Knoglebrud og/eller nedkøling af kroppen ved længere ophold i vandet (hypotermi).
- Øget risiko for diarre og vandbårne sygdomme (kolera, tyfus eller hepatitis A), der oftest forekommer på grund af forurenede drikkevand.
- Øget risiko for vektorbårne sygdomme (malaria eller denguefeber) grundet stillestående vand, hvor myg udklækkes.

- Øget risiko for luftvejsinfektioner.
- Traume efter tab af familie, venner, bolig mm.

Levebrød:

- Afgrøder risikerer at gå tabt på grund af store mængder regnvand. Marker står under vand, og kan ikke beplantes før vandet er forsvundet, hvilket i værste fald kan betyde, at endnu en høst går tabt. Derudover kan vandmasserne have forurennet jorden.
- Tab af husdyr (fx kvæg, geder, får, høns) og arbejdsredskaber.
- Forretninger ødelagt.

Infrastruktur:

- Ødelæggelse af offentlig infrastruktur (broer, vejnet, sundhedsklinikker, skoler, el- og vandforsyning, arbejdspladser, mm).
- Private hjem delvist eller helt beskadiget.
- Kloakker og brønde oversvømmet.

Respons

- Search and Rescue.
- Førstehjælp (iværksættes af det nationale Røde Kors/Røde Halvmåne).
- Sundhedsfaglig assistance.
- Fødevareredistribution.
- Uddeling af nødhjælpsartikler (tæpper, køkkensæt, myggenet, vandbeholder, tøj mm).
- Uddeling af vand, sanitet og hygiejnesæt (sæbe, tandbørster/-pasta, håndklæder mm).
- Shelter-kits (fx presenninger, værktøj så som, sav, hammer, søm, reb, skovl, wire, hakke mm).
- Psykosocial støtte.
- Støtte til genetablering af folks levegrundlag (fx uddeling af såsæd og landbrugsredskaber eller støtte til små forretninger).
- Genopbygning af mindre infrastrukturer.
- Cash relief (uddeling af kontanter).

Tidligere katastrofer

Oversvømmelser - Danmark 2013:

- Den 5. december 2013 blev Danmark og Nordeuropa ramt af stormen Bodil.
- Stormen medførte stormflod i store dele af Danmark, især ramtes Roskilde Fjord med 2 meters højde.
- I byerne Frederikssund og Jyllinge ved Roskilde Fjord mistede ca. 600 familier deres hjem.
- Flere steder, især havneområder, blev oversvømmede og der var i en periode frygt for at Vikingeskibsmuseet i Roskilde ville blive oversvømmet og dermed ødelagt. Så galt gik det dog ikke, men museet blev skadet for 11,5 millioner kroner.

Oversvømmelser – Storbritannien/Irland 2012:

- Fra april 2012 til starten af 2013 oplevede Storbritannien og Irland massive oversvømmelser.
- April 2012 blev den vådeste i 100 år og i månederne efter fulgte flere voldsomme skybrud.
- Den 28. juni 2012 ramte to supercelle tordenvejr som resulterede i flash floods.
- I efteråret 2012 gik flere floder over deres breder pga. storm og regn.
- I alt døde mindst 9 personer i løbet af de måneder oversvømmelserne varede.

- Ødelæggelserne løb op i mindst 1 milliard engelske pund.
- Derudover resulterede uvejret og oversvømmelserne jordskred flere steder.

Oversvømmelse - Pakistan 2010:

- Begyndte i slutningen af juli 2010, grundet ekstra kraftig monsunregn. Mellem d. 28. og 29. juli faldt der 400 mm regn, som skabte enorme oversvømmelser langs floderne Indus og Kabul.
- Oversvømmelserne dækkede et areal på størrelse med England.
- Mindst 2.000 mennesker omkom.
- Op imod 15 mio. mennesker var berørt af oversvømmelserne. 900.000 huse blev ødelagt.
- 6 mio. menes at havde været i farezonen for at dø af sygdomme som fx kolera, tyfus, malaria og hepatitis A.

Mere info

- WHO – Technical Hazard Sheet – Natural Disaster Profile:
<http://www.who.int/hac/techguidance/ems/floods/en/>
- RSOE – Emergency and Disaster Information Service – Overblik over aktuelle jordskælv:
<http://hisz.rsoe.hu/alertmap/index2.php>